

Dómsmálaráðuneyti
Sölvhólgötu 7
101 Reykjavík

Selfossi, 15. ágúst 2022

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi dómsmálaráðherra til laga um sýslumann

Mál nr. 122/2022 sem kynnt var í samráðsgátt stjórnvalda 13. júlí sl.

Stjórn Samtaka sunnlenskra sveitarfélaga (SASS) tekur undir orð dómsmálaráðherra um að stafræn vegferð sé verkefni sem blasir við ríki og sveitarfélögum og sé án efa eitt stærsta byggðamál samtímans. Nauðsynlegt sé að hagnýta tækifærin sem felast í breytingum samfélagsins. Einnig sé mikilvægt að efla núverandi starfsemi sýslumannsembætta þannig að hún verði enn öflugri og nútímalegri, og geti veitt framúrskarandi þjónustu. SASS er umhugað um eflingu byggðar, atvinnulífs og að jafna tækifæri íbúa landshlutans til atvinnu og búsetu, en það gerir eftirfarandi athugasemdir við fyrirbyggjandi frumvarpsdrög:

1. Við sameiningu níu sýslumannsembætta í eitt er um grundvallarbreytingu á skipulagi að ræða. Þegar stjórnarsýslueiningar missa ákveðið sjálfstæði hefur slíkt leitt til þess að umfang starfsstöðva hefur minnkað og þær verið af lagðar. Ekki sé þörf á svo viðamikilli stjórnarsýslubreytingu til að ná kynntum markmiðum. Mikilvægt er að þær valdheimildir sem sýslumenn hafa í dag verði áfram til staðar heima í héraði til að taka megri brýnar ákvarðanir hratt og örugglega þar sem oft á tíðum er um mjög viðkvæma og persónulega þjónustu að ræða.
2. Ánægjulegt er að sjá skýr áform um að fjölga opinberum verkefnum um landið. Hins vegar kemur ekki fram um hvaða verkefni er ræða eða hvort sem dæmi vilji er hjá öðrum ráðherrum eða opinberum stofnunum að fela embættinu ný verkefni. Sýslumenn hafa verið að nútímavæðast með innleiðingu stafrænna lausna og taka að sér ný verkefni, sem hafa verið leyst svo vel af hólmi að þeir hafa hlotið viðurkenningu fyrir innleiðingu á stafrænum lausnum.
3. Mikilvægt er að halda eftirsóttum ábyrgðar- og stjórnunarstörfum í stjórnarsýslu ríkisins dreifðum um byggðir landsins. Lögð er áhersla á mikilvægi á sem jöfnustum tækifærum til atvinnu og búsetu sem og sambærilegu þjónustustigi á landsbyggðunum. Hægt sé að ná markmiðum frumvarpsins um bættu þjónustu innan núverandi stjórnarsýslufyrirkomulags.
4. Út frá þjónustu- og byggðalegu tilliti gætir tortryggni gagnvart samþjöppun starfseininga og vel meintra yfirlýsinga um að tryggja tilvist þjónustueininga og nýta betur afl starfsmanna til aukinnar þjónustu. Þegar sýslumönnum var fækkað úr 24 í 9 voru gefin fyrirheit í þá veru en efndir fóru ekki að öllu leyti eftir. Áhyggjur eru af því að starfstöðvum verði lokað og eftir standi miðstýrð, fjarlæg kerfiseining.
5. Af gildandi lögum um sýslumenn og fyrirbyggjandi frumvarpsdrögum um sýslumann er ljóst að stór hluti verkefna sýslumanna er svæðistengdur. Í þessu samhengi má benda á þá almennu

þróun sem ríkisvaldið hefur staðið fyrir á síðustu árum. Annars vegar með viðleitni til að færa heilar stofnanir eða stjórnunareiningar út í byggðir landsins. Hins vegar með færslu ýmissa verkefna frá ríkinu til sveitarfélaga. Hafa má hliðsjón af þessu þar sem tilfærslur verkefna hafa gjarnan byggt á því að vænlegt sé til árangurs fyrir íbúa í byggðum landsins að færa viðfangsefni svæðisbundinnar almannþjónustu frá stórum miðstýrðum einingum til minni eininga sem stýrt er í héraði og starfa nær þjónustuþegum.

6. Gert ráð fyrir miklu valdi ráðherra s.s. að setja reglugerð um starfsemina, ákveða fagsvið hvers svæðis og samþykkja ný verkefni. Hér er mikið vald í byggðamálum í fært til dómsmálaráðherra og engin útlistun á því sem dæmi hver þessi fagsvið eigi að vera.
7. Óvissa er uppi um fjárhagslegan undirbúning. Erfitt er að átta sig á hver framtíðaráformin eru og ekki liggur fyrir fjárhags- eða langtímaáætlun. Fullkomin óvissa er uppi um hver er rekstrargrundvöllur og þar með framtíð starfa og starfsmanna hjá embættum sýslumanna. Svo ekki sé minnst á mögulegan niðurskurð í ríkisfjármálum og áhrif hans á reksturinn. Áréttað skal að samfélög á landsbyggðinni eiga mikið undir starfsstöðvum sýslumanna, sem og starfsfólk embættanna.
8. Til stendur að segja upp öllu starfsfólki sýslumanna á landinu og bjóða öðrum en sýslumönnum störf aftur. Illskiljanlegt er að skapa þurfi þessa óviðunandi óvissu hjá starfsmönnum við það eitt að sameina embættin undir miðlæga yfirstjórn. Jafnframt skal skýra hvar sem dæmi löglærðir eða tæknimenntaðir fulltrúar hins nýja embættis skuli staðsettir.
9. Skýra þarf hvernig frumvarpsdrögin samræmast markmiðum þingsályktunar um stefnumótandi byggðaaáætlun fyrir árin 2022–2036 sem samþykkt var á Alþingi 15. júní sl. en skv. aðgerð A.8. skal leggja áherslu á að efla opinbera þjónustu með betri nýtingu innviða húsnæðis og mannauðs, fjölga atvinnutækifærum og bæta ríkisrekstur.

Stjórn SASS leggur til að dómsmálaráðherra falli frá áformum um að leggja fram frumvarp til laga um sýslumann á þessum tímamarki og þess í stað þróa og styrkja það verklag sem innleitt var með lögum nr. 50/2014.

Stjórn SASS áskilur sér rétt til að veita umsögn um málið á seinni stigum og lýsir sig jafnframt tilbúna til samtals við ráðuneytið vegna málsins.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar

Bjarni Guðmundsson
framkvæmdastjóri